

Krožno gospodarjenje s prostorom kot instrument za doseganje ničelne rasti pozidave

mag. Ines Lupše, Ministrstvo za naravne vire in prostor
Barbara Černič, Geodetski inštitut Slovenije
Katarina Kuk, Geodetski inštitut Slovenije
dr. Peter Lamovec, Geodetski inštitut Slovenije
mag. Tomaž Černe, Rasis s.p

**PROSTOR KOT
NEOMEJENA DOBRINA?**

NEGATIVNI VPLIVI POZIDAVE TAL

**CILJ KGP: Omejevanje
nove pozidave**

Za dosego podnebne nevtralnosti je eden od ključnih dejavnikov tudi pozidava (angl. land take) in zapečatenje/tesnenje tal (angl. soil sealing).

PROBLEM TESNENJA TAL

Izguba ekosistemskih funkcij tal

- Ogrožanje prehranske varnosti
- Vpliv na ponore ogljika
- Vpliv na biodiverzitetu
- Povečan površinski odtok, sprememba poplavnih območij in s tem večje tveganje poplav
- Pozidane površine prispevajo k dvigu temperature (mestni toplotni otoki) ...

PROBLEM ŠIRJENJE POZIDAVE

- Izčrpavanje naravnih virov
- Višanje stopnje onesnaževanja
- Vpliv na prometne tokove
- Zagotavljanje javnih storitev je težje in dražje
- Manjša se odprti prostor, slabša se krajinska slika ...

**Revitalizacija razvrednotenih območij
Notranji razvoj naselij**

V letu 2023 nastane Strateški načrt krožnega gozdarjenja s prostorom

Vsebina predstavitve

1

Stanje pozidanosti v Sloveniji

2

Izvajanje cilja “NNLT” v evropskih državah

3

Priložnosti in nevarnosti uvajanja KGP

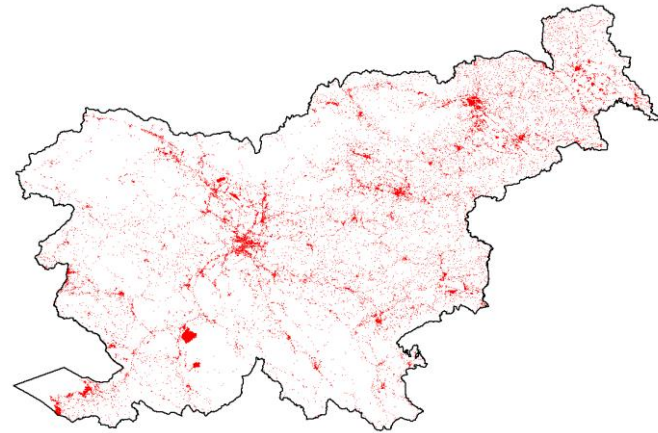

Stanje pozidanosti v Sloveniji

STANJE POZIDANOSTI V SLOVENIJI

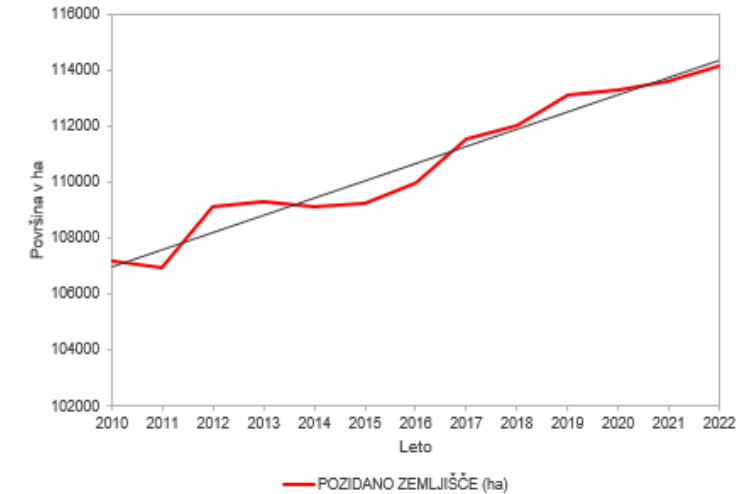
POVRŠINA POZIDANIH ZEMLJIŠČ V SLOVENIJI

Grafični prikaz pozidanih zemljišč (podatki MNVP in DRSI)

¹Po podatkih MNVP in DRSI je pozidanih površin v SLO: **5,7 %**

²Po podatkih MKGP je pozidanih zemljišč v SLO: **5,6 %**

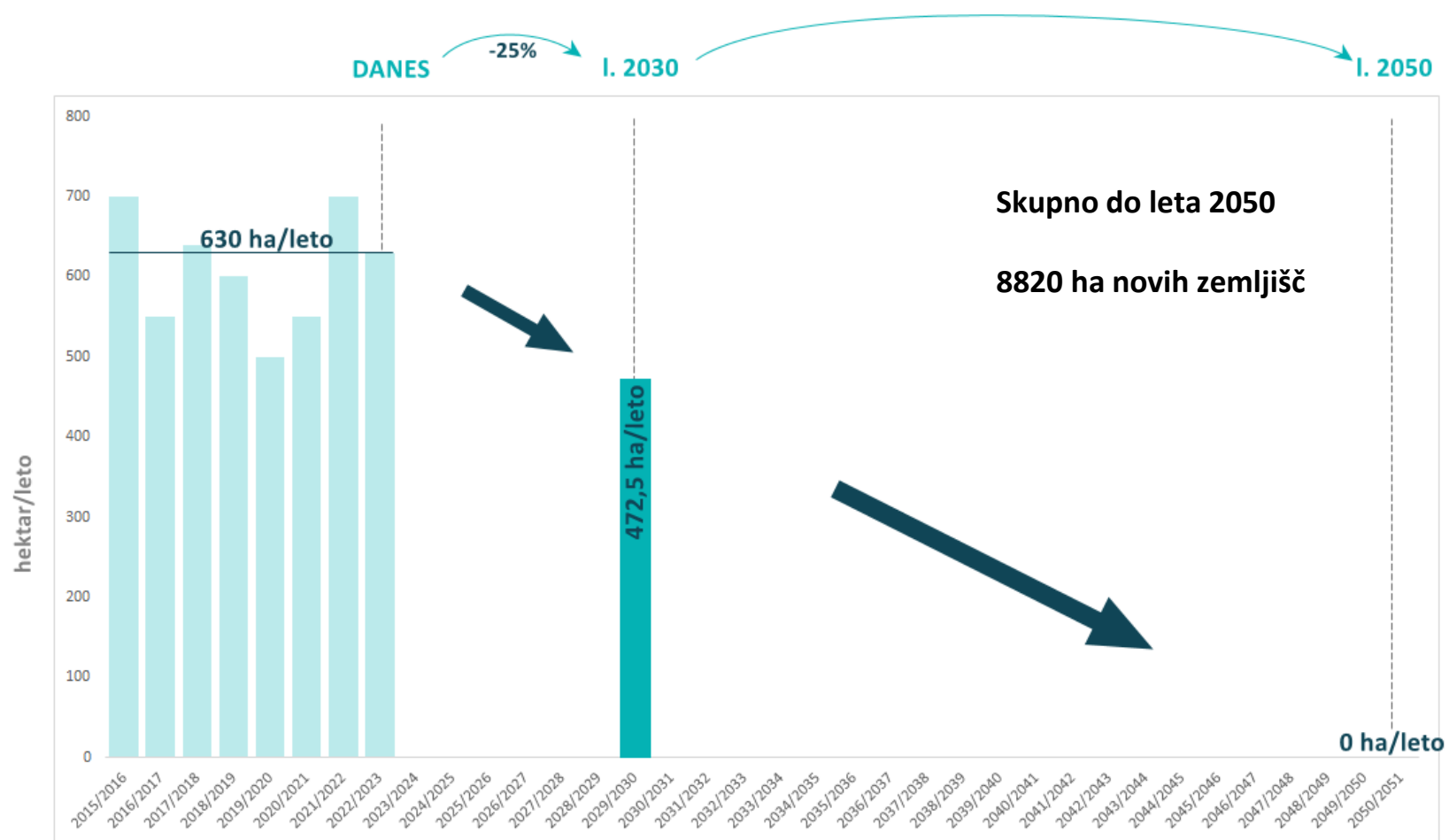
Povprečni letni prirast pozidanosti med I. 2015 in I. 2022

630 ha

PRIBLIŽEK REALNEGA STANJA

Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč pokriva celotno državo in vsebuje tudi kategorijo pozidana zemljišča. Pozidana zemljišča, ki so del te evidence primarno niso namenjena spremljanju pozidanosti, saj je evidenca namenjena ugotavljanju dejanskega stanja rabe zemljišč kot pogoja za izvajanje ukrepov skupne kmetijske politike EU. Kljub temu predstavlja evidenco z dolgo časovno vrsto in smo jo zato uporabili tudi za informativni prikaz sprememb v pozidanih zemljiščih po letih.

STANJE POZIDANOSTI V SLOVENIJI

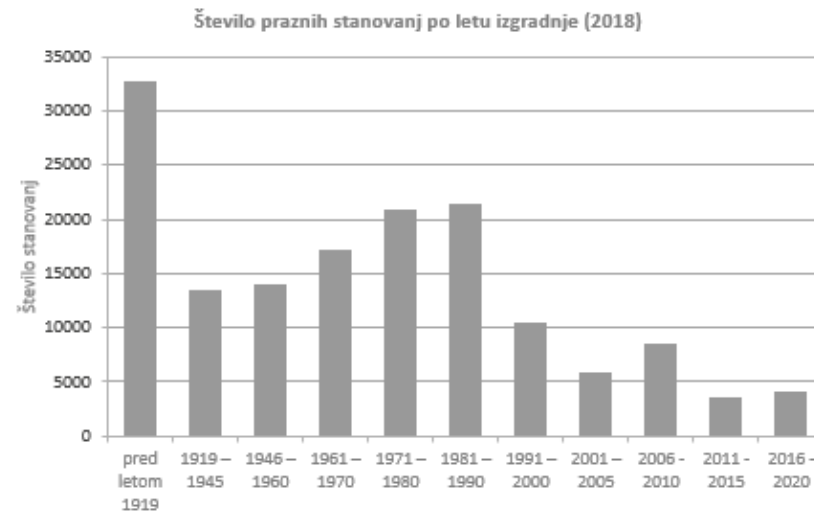

3172 ha novih zemljišč

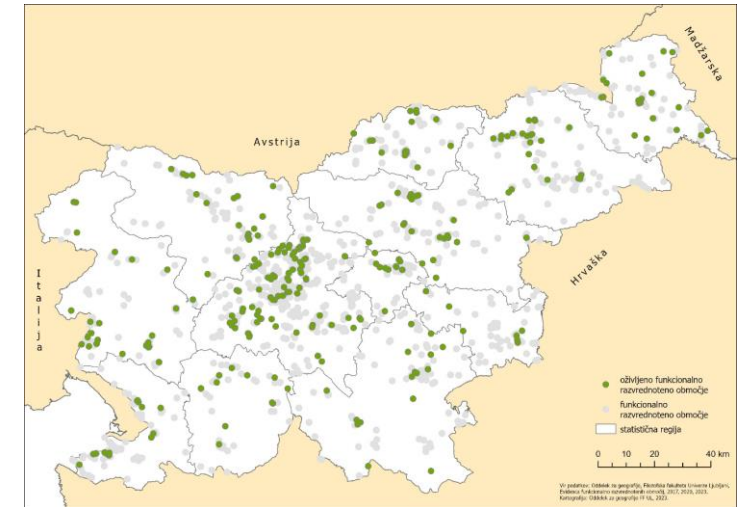
5071 ha novih zemljišč

STANJE POZIDANOSTI V SLOVENIJI

¹Leta 2018 je bilo v Sloveniji
152 200 praznih stanovanj

²Število funkcionalno degradiranih območij:
1070

²Površina funkcionalno degradiranih območij: **3225 ha**

Podrobnejša analiza prirasta pozidanosti na pilotnem primeru

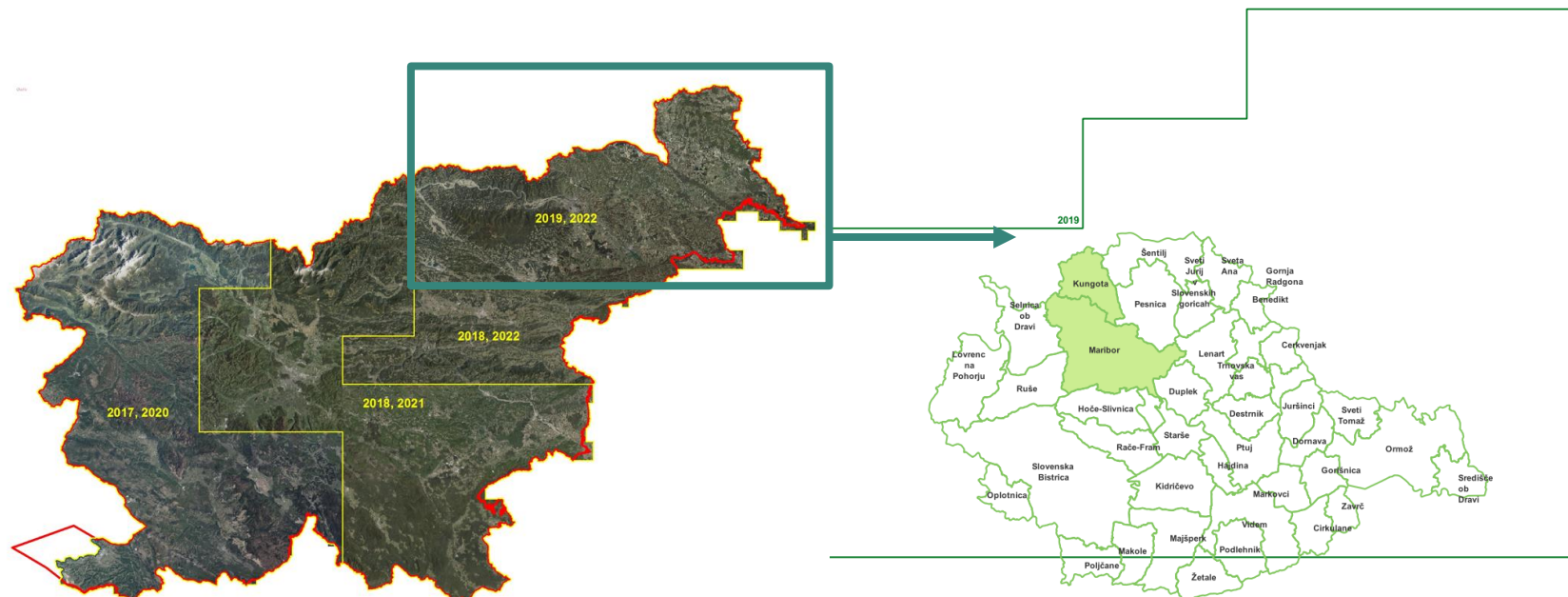
2 pilotni območji

**MARIBOR
KUNGOTA**

*Viri podatka 1 – dejanska raba JCI, JŽI; DRSI; predlog
poseljenih zemljišč; MNVP (I. 2023).*

Vir podatka 2 – RABA MKGP (I. 20219 in 2022).

- Predmet obravnave so vsa pozidna zemljišča (ne glede na namensko rabo)
 - Obravnavamo zunanji obod pozidanih zemljišč
- Osnovni vir podatkov je RABA MKGP
- Obdobje primerjave: 3 leta
 - Leto 2019 in 2022

Podrobnejša analiza prirasta pozidanosti na pilotnem primeru

POMEMBNO! Rezultat analize je OCENA STANJA

Za ugotavljanje trenda na nivoju države bi nujno potrebovali ažurne podatke **Evidence stavbnih zemljišč**

Največji delež novih površin je na račun:

Območij za bivanje (MB 61 %, Kungota 50 %)

Območij kmetijske dejavnosti (Kungota 23 %, MB 6,4 %)

Območij cest (MB 20 %, Kungota 10 %)

Nova pozidava se koncentrira na obrobju večjih naselij oz. v njihovi bližini.

Nova pozidava gre v smer širjenja obstoječih pozidanih struktur – širitev dejavnosti.

Gradnje novih območij najpogosteje v primeru stanovanjskih sosesk.

Izvajanje cilja „NNLT“ v evropskih državah

TEŽNJE NA RAVNI EVROPE

PRENOS SMERNIC V PRAVNI RED SLOVENIJE

IZVAJANJE CILJA „NNLT“ V EVROPSKIH DRŽAVAH

- **Evropski parlament leta 2013 opredeli cilj „No net land take“ do leta 2050.**
- Cilj „NNLT“ prevzet v Evropski pravni red
- Evropski Zeleni dogovor (2019): Evropa postane prva podnebno nevtralna celina

- **SLOVENIJA je cilj „NNLT“ integrirala v državne strategije in programe** (Strategija EU za tla do l. 2030, Nacionalni program varstva okolja 2030, Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS 2050))

IZVAJANJE POLITIKE „NNLT“ V EVROPSKIH DRŽAVAH:

Države **niso** določile cilja (npr. Poljska, Češka, Estonija)

Države so določile cilj na državni ravni

- strateški dokument (Nemčija)
- zakon (Francija, Italija);

DRŽAVNI PREDPISI

- **zavezujoči** za regije / občine (Belgija, Francija)
- **priporočilni** (Nemčija, Italija)
- **cilje zakonsko sprejme regija ali zvezna dežela** (država), odvisno od deželnih ali regionalnih prepisov

IZVAJANJE

- v pristojnosti regij ali občin

IZVAJANJE CILJA „NNLT“ V EVROPSKIH DRŽAVAH

DRŽAVA	Cilj doseganja „ <u>NNLT</u> “ do 2050 je zapisan v državnih dokumentih	Cilj „ <u>NNLT</u> “ je pravno zavezujoč na izvedbenem nivoju	Država ima določeno definicijo "pozidave zemljišč"	Država izvaja monitoring pozidave zemljišč	Stopnja ureditve » <u>NNLT</u> «
Belgija (Bruseljska regija)	NE	NE	NE	DA	25,00%
Belgija (Flandrija)	DA	DA	DA	DA	100,00%
Belgija (Valonija)	DA	DA	DA	DA	100,00%
Češka	NE	NE	NE	NE	0,00%
Estonija	NE	NE	NE	NE	0,00%
Francija	DA	DA	DA	DA	100,00%
Nemčija	DA	NE	DA	DA	75,00%
Italija	DA	NE	DA	DA	75,00%
Luksemburg	DA	NE	DA	DA	75,00%
Poljska	NE	NE	NE	NE	0,00%
Švica	DA	NE	DA	DA	75,00%
Slovenija	DA	NE	DA	NE	50,00%
Skupaj	8	3	8	8	
Delež	62%	23%	62%	62%	

Vir tabele: <https://www.espon.eu/sites/default/files/2024-06/no-net-land-take-policies-and-practices-in-european-regions-final-report.pdf>

ESPON, 2024: ESPON "No net land take – policies and practices in European regions" Main administrative, economic, political or social challenges to implement No Net Land Take (NNLT) Final Report.

Priložnosti in nevarnosti uvajanja krožnega gospodarjenja s prostorom

Priložnosti in nevarnosti uvajanja KGP

NEGATIVNI VIDIKI UVAJANJA NAČEL KGP

Zaviralec razvoja in družbene blaginje

- ne odgovarja potrebam gospodarstva

Dodatno pospešuje praznjenje podeželja

Povzroča neracionalno zgoščevanje prostora

Vpliva na dostopnost stanovanj

- Dvig cen zaradi manjše ponudbe

Priložnosti in nevarnosti uvajanja KGP

POZITIVNI VIDIKI UVAJANJA NAČEL KGP

Vir slike:

https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/1410/publikationen/uba_hq_dreifacheinnerenentwicklung_engl_bf.pdf

German Environment Agency, 2023: Triple Inner Urban Development - Definition, Tasks and Opportunities for an Environmentally Oriented Urban Development

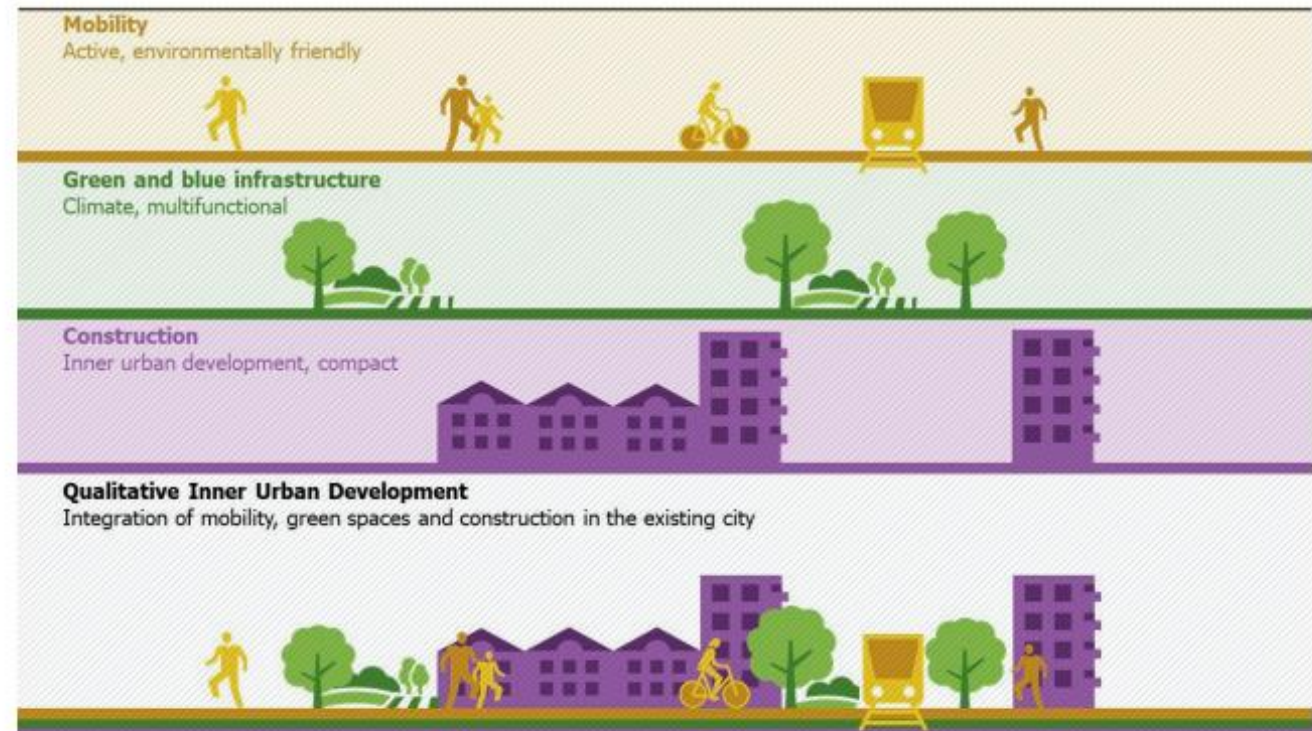
POMEN UVAJANJA NAČEL KGP ZA KVALITETNO BIVALNO OKOLJE

Trojni notranji razvoj:

- Notranji razvoj – rekonstrukcija stavb, zgoščevanje
- Javne odprte in zelene površine
- Prostor za trajnostno mobilnost (pešce, kolesarje, javni promet)

Schematic representation of triple inner urban development

Dovetailing mobility, green and open spaces and building in inner areas (re-densification) to create a good quality of life for all

Priložnosti in nevarnosti uvajanja KGP

POZITIVNI VIDIKI UVAJANJA NAČEL KGP

- **Oživitev razvrednotenih območij oživi lokalno gospodarstvo** s privabljanjem naložb in ustvarjanjem davčnih prihodkov.
- Proces ponovne uporabe zemljišč in stavb vključuje različne dejavnosti, kot so geodetska dela, rušenje, priprava zemljišča, gradnja ...
 - Te dejavnosti **ustvarjajo zaposlitvene priložnosti** v projektivni in gradbeni industriji.
- **Ponovna uporaba prostora zmanjšuje stroške razvoja**, saj omogoča uporabo obstoječe infrastrukture, kot so ceste ter komunalni in energetske vodi.
 - To pomeni prihranke za investitorje in podjetja.
- Ali pa se v procesih ponovne uporabe prostora pristopi k **izboljšavi infrastrukture**, kot so posodobitve cest in komunalnih in energetskih vodov, zelenih in rekreacijskih površin in podobno.

Epilog

EPILOG

PROSTORA NI „PREMALO“ – IZZIV ZA ZEMLJIŠKO POLITIKO

- Zaloga površin je v **praznih stanovanjih in razvrednotenih območjih**.
- Proste površine so na voljo **znotraj obstoječih poselitvenih struktur**.
- Tudi ob striktnem sledenju ciljev še vedno lahko pozidamo **dodatnih 8820 ha površin do leta 2050**.

PROSTORSKO NAČRTOVANJE - Nosilec trajnostnih rešitev razvoja naselij ob upoštevanju različnih izzivov, kot so energetski prehod, blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam, mobilnosti in okolje.

- Skrbi za optimizacijo prostora ob hkratnem ohranjanju kvalitete bivanja znotraj poselitvenih struktur.
- Skrbi za smotrno umeščanje novih površin.

Ključni akter v nadaljnjem razvoju prostora je **DRŽAVA**

- Sprejema **ukrepe** za doseg ciljev KGP.
- **Zagotavlja pogoje** za izvedbo teh ukrepov (finančne spodbude).

POT DO ZASTAVLJENIH CILJEV

- Poznavanje stanja in trendov v prostoru,
- jasna opredelitev ciljev,
- sprememba miselnosti v odnosu do prostora (novi „business as usual“)

KGP KOT INŠTRUMENT ZA

“Uravnotežen prostorski razvoj v dobi podnebnih sprememb”

Krožno gospodarjenje s prostorom kot instrument za doseganje ničelne rasti pozidave

mag. Ines Lupše, Ministrstvo za naravne vire in prostor
Barbara Černič, Geodetski inštitut Slovenije
Katarina Kuk, Geodetski inštitut Slovenije
dr. Peter Lamovec, Geodetski inštitut Slovenije
mag. Tomaž Černe, Rasis s.p.

Hvala za pozornost!

